

Motion till riksdagen 2017/18:3748

av **Penilla Gunther m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 21 Energi

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Tabeller.....	5
1 Kristdemokraternas syn på energipolitiken	5
2 Klimatmålen – grunden för Sveriges energipolitik	6
3 Den nuvarande energiförsörjningen	7
4 En mångfald av energislag	7
4.1 Vattenkraft	8
4.1.1 Småskalig vattenkraft.....	8
4.2 Vindkraft.....	10
4.3 Torv.....	10
4.4 Kärnkraft.....	11
4.5 Solenergi	12
4.6 Energigas	13
4.6.1 Naturgas	13
4.6.2 Biogas.....	14
4.7 Geotermisk energi.....	14
5 Elcertifikatssystemet.....	15
6 Skatter och avgifter på energiområdet.....	15
6.1 Omsättningsgräns på mikroproduktion av el.....	16
7. Osäkerhet inför framtiden.....	16
7.1 Effektreserven.....	16
7.2 Tillgång till el över hela landet	17
7.3 Elnäten	17
8 Fossiloberoende fordonsflotta 2030	17

8.1 Utbyggnad av laddinfrastruktur	18
9. Energiåtgärder för både privata och offentliga verksamheter	19
10 Utvidga EU:s handelssystem med utsläppsrätter	19
11 Energisamarbetet i EU	19
12 Öka Sveriges klimatbistånd till utvecklingsländer	20
12.1 FN:s globala hållbarhetsmål	21

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2018 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt ska arbeta för att uppnå såväl FN:s globala mål inom energiområdet som EU:s och Sveriges energi- och klimatmål och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara helt klimatneutralt 2050 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda frågan om särskild finansiering för att bevara äldre inte längre brukade vattenverksamheter som kulturminnen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelsernas uppgifter vad gäller näringsverksamheter på landsbygden och den småskaliga vattenkraften inte bör ställas mot varandra utan samordnas för varaktiga lösningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförutsedda händelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skattebefrielsen från koldioxidskatt för torv bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att forskning inom såväl förnybara energislag som kärnteknik måste stödjas och utvecklas även i Sverige för att tillgodose nödvändig kompetensförsörjning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av fortsatt forskning på solceller, termisk solex och solbränslen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att skynda på arbetet med källsortering av matavfall i kommunerna och därmed öka möjligheten för större produktion av biogas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsortiet bakom den planerade gasledningen Nord Stream 2 inte ska få använda svenskt territorium för bygget och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att geotermisk energi som energislag behöver komma fram och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av subventioner för alla energislag bör göras och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera arbetet för att nå målet en fossilfri fordonsflotta 2030 och klimatneutralt Sverige 2050 och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten ska erbjuda energirådgivning till både privatpersoner och företag och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana de statliga verksamheterna att anta Belysningsutmaningen och gå före i arbetet för en mer ekonomisk och miljövänlig energianvändning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva frågan om en gemensam laddstandard för elbilar inom EU och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en omsättningsgräns för momsplikt bör sättas till 50 000 kronor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga handelssystemet för utsläppsrätter inom EU, EU ETS, så att det omfattar alla växthusgaser och vidgas till ett globalt handelssystem med gemensamt mål för minskade utsläpp och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidhålla vikten av energiunionens syfte att säkerställa överkomlig, trygg och hållbar energi för EU och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för frihandel på elområdet inom EU och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medlemsländernas elnät inom EU ska kunna sammanlänkas så att överföringskapaciteten stärks och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av EU-ländernas oberoende av andra länder när det gäller energitillförsel och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland bör utredas av Energimyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

Tabeller

Tabell 1 Anslagsförslag 2018 för utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Statens energimyndighet	313 389	-22 000
1:2 Insatser för energieffektivisering	233 000	
1:3 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	10 000	-10 000
1:4 Energiforskning	1 477 723	
1:5 Planeringsstöd för vindkraft	85 000	-50 000
1:6 Energimarknadsinspektionen	120 914	-1 000
1:7 Energiteknik	975 000	-535 000
1:8 Elberedskap	258 000	
1:9 Avgifter till internationella organisationer	25 328	
1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning	90 000	-65 000
Summa	3 588 354	-683 000

Tabell 2 Avvikelser från regeringen

Miljoner kronor

Utgiftsområde 21 Energi	Avvikelse från regeringen (KD)		
	2018	2019	2020
1:1 Statens energimyndighet	-22	-23	-24
1:3 Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	-10	-10	-10
1:5 Planeringsstöd för vindkraft	-50	-50	-40
1:6 Energimarknadsinspektionen	-1	-1	-2
1:7 Energiteknik	-535	-535	-535
1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning	-65	-65	-65
Summa	-683	-684	-676

1 Kristdemokraternas syn på energipolitiken

En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i vår ekonomi och avgörande för vår välfärd. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft.

Kristdemokraternas energipolitik grundar sig på förvaltarskapstanken. Vi ska förvalta, inte förbruka, de ändliga resurserna. Energipolitiken ska därför möjliggöra för kommande generationer att leva och verka i ett hållbart samhälle. Vi vill se en mångfald av förnybar energi inom industrin, energieffektiviseringar och mer investeringar av långsiktiga och hållbara energislag.

Kristdemokraterna förespråkar en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. Vi vill säkerställa långsiktiga spelregler i energipolitiken genom att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Vi gör bland annat satsningar på utbyggnad av laddinfrastrukturen för elbilar, ökar klimatbiståndet till FN:s gröna klimatfond och har sänkt skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer.

Kristdemokraterna har verkat för en bred blocköverskridande överenskommelse om energipolitiken inom den tillsatta parlamentariska Energikommissionen och att en sådan uppgörelse ska bygga vidare på Alliansens historiska energiuppgörelse från 2009.

I juni 2016 kom den nya energiöverenskommelsen till stånd mellan fem riksdagspartier. Behovet av en snabb lösning för att kunna bevara befintlig kärnkraft genom avveckling av effektskatten gjorde att överenskommelsen var nödvändig för svensk industri och bra för Sverige.

Arbetet med att följa upp Energiöverenskommelsen har pågått sedan den slöts och kommer att fortsätta tills alla utlovade åtgärder är framlagda till riksdagen för beslut.

2 Klimatmålen – grunden för Sveriges energipolitik

I juni 2016 presenterades även Miljömålsberedningens slutbetänkande, En klimat- och uftvårdsstrategi för Sverige – ett förslag som lämnades av sex av riksdagens partier, varav Kristdemokraterna är ett, vilket borgar för en långsiktig inriktning av politiken.

Förslaget innebär att Sverige ska ha nollutsläpp (netto) senast 2045, varav minst 85 procent av utsläppsreduktionen ska ske i Sverige. Två etappmål föreslås – 63 procent reduktion till 2030 och 75 procent reduktion till 2040. En möjlighet till flexibilitet har byggts in i målen genom att maximalt 8 procent av reduktionen 2030 kan ske med kompletterande åtgärder som t.ex. utsläppskrediter i andra länder eller ökade sänkor i skog eller jordbruk.

Beredningen föreslår också ett mål för reduktion av utsläppen inom inrikes transporter på minst 70 procent till 2030. Målet för transportsektorn är ambitiöst och förutsätter en kombination av snabb elektrifiering, en kraftig expansion av klimatsmarta bränslen, överföring av gods till järnväg och sjöfart samt åtgärder i tätorter för att gynna kollektivtrafik, cykel och gång.

Betänkandet omfattar en rad förslag inom områden som stadsplanering, bostäder och byggande, jordbruk och livsmedel, näringspolitik och energi- och materialhantering. Beredningen presenterar också förslag som rör ett utvecklat samarbete mellan näringsliv och stat som en viktig del i en strategi för att minska utsläppen från bl.a. järn- och stålindustrin.

Beredningen lyfter dessutom fram vikten av åtgärder för fortsatt utveckling av en biobaserad ekonomi, där nya biobaserade produkter från skog, jordbruk eller vattenbruk kan ersätta fossilbaserade produkter. Betänkandet innehåller också förslag till en samlad strategi för svensk luftvårdspolitik. Förslagen i strategin bidrar till en utveckling mot förbättrad luftkvalitet i tätorter, där de högsta halterna av luftföroreningar förekommer.

Kristdemokraterna stödjer det bindande utsläppsminskingsmålet om 40 procent inom EU från 2014 jämfört med 1990-års nivåer. Vi vill också att EU arbetar för ytterligare en minskning om 10 procent genom att inkludera åtgärder i form av att Sverige köper ”internationella krediter”, det vill säga projekt för att minska utsläppen i

andra länder utanför EU. Vi stöder också målen om 27 procent förnybar energi samt en ökad energieffektivisering med 27 procent inom EU till 2030.

Det är tack vare kombinationen av kärnkraft, vattenkraft, biokraft och vindkraft som Sverige är det land inom EU med lägst klimatutsläpp inom sin elproduktion.

Kristdemokraterna värnar målet om att Sverige ska ha en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären år 2050. Vi behöver därför intensifiera arbetet med klimat- och energifrågorna på såväl nationell som internationell nivå, för att uppnå dessa klimatmål.

3 Den nuvarande energiförsörjningen

Den sammanlagda elproduktionen var förra året 152 TWh, enligt Energimyndigheten. Under de kommande åren förväntas elproduktionen öka. Ökningen förväntas delvis bero på fortsatt utbyggnad av vindkraften. Totalt beräknas elproduktionen uppgå till 165 TWh år 2017.

Den samlade elanvändningen uppgick till knappt 140 TWh under förra året, vilket gjorde det möjligt för Sverige att exportera sitt elöverskott till grannländerna för sjätte året i följd. För närvarande finns det överföringsförbindelser från Sverige till Norge, Finland, Danmark, Tyskland och Polen.

Under 2016 exporterades 11,7 TWh vilket är en kraftig minskning jämfört med 2015 då exporten låg på 22,6 TWh. Anledningen till den lägre nettoexporten 2016 var kombinationen av en lägre elproduktion och en högre elanvändning. Nettoexporten på 11,7 TWh motsvarade 7,7 procent av den totala elproduktionen och 8,4 procent av elanvändningen inom landet under året.

Den svenska elproduktionen är i dagsläget till 98 procent koldioxidneutral. Sverige är, tillsammans med Frankrike, det land som i dag har lägst andel fossila bränslen i elproduktionen av samtliga EU-länder.

År 2016 svarade vattenkraften för totalt 47 procent av elproduktionen med 61,2 TWh, kärnkraften för 60,5 TWh, vindkraften 15,4 TWh och bränslebaserad elproduktion var drygt 14,3 TWh.

4 En mångfald av energislag

Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom transportsektorn, industrin, uppvärmningen och elproduktionen. Vi strävar efter ett energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till lokala och industriella behov.

För att kunna uppnå miljömålen om minskade koldioxidutsläpp och energieffektivisering vill vi se ökade investeringar av såväl offentligt som privat kapital i långsiktigt hållbara energislag som bland annat vindkraft, vattenkraft, bioenergi, solenergi och geoenergi. Sverige ska på sikt ha ett energisystem som bygger på 100 procent förnybar energi.

4.1 Vattenkraft

Vattenkraftsproduktionen i Sverige uppgår ett normalår till cirka 65,6 TWh. I Sverige finns drygt 2 000 vattenkraftverk med en total installerad effekt på cirka 16 200 megawatt. Av dem är ungefär 200 större kraftverk med en effekt på 10 MW eller mer. Sverige är en av de nationer som använder och producerar mest vattenkraft i världen.

Vattenkraften är en förnybar energikälla och spelar en avgörande roll för stabiliteten i elsystemet eftersom vatten, till skillnad från el, enkelt kan lagras och användas för att generera energi vid behov. Vattnet rinner i huvudsak under vår och försommar då snön smälter men efterfrågan på el är däremot som störst under vintern. Då kan det lagrade vattnet utnyttjas för elproduktion.

Det behövs en övergripande modernisering av svenska vattenkraftsanläggningar, eftersom de nya intermittenta energikällornas bidrag i dag ställer helt nya krav på en teknik som installerades för upp till 50 år sedan. En sänkning av fastighetsskatten på dessa anläggningar som skett genom Energiöverenskommelsen, kan möjliggöra nödvändiga renoveringar.

Det är viktigt att föra fram de innovationer som kommit fram i Sverige kring vattenkraften och att detta stimuleras på olika sätt även på hemmaplan, inte att det endast går på export.

Trots att vattenkraften räknas som ett av de bästa och mest stabila kraftslagen, görs det ganska lite forskning på vattenkraftens utvecklingspotential i Sverige. Svenskt Vattenkraftcentrum som ligger under Energiforsk AB, forskar och utbildar inom områdena vattenkraft och dammar tillsammans med fyra svenska universitet.

4.1.1 Småskalig vattenkraft

Kristdemokraterna värnar om de små företagens rätt att fortsätta driva och underhålla småskalig vattenkraft. De små vattenkraftverken står för knappt 6 procent av den totala vattenkraftselen och är ofta till för egenförbrukning samt eventuell försäljning av överskottselen. Medborgare uppmuntras att bli mikroproducenter för egen el. Men ägarna till den småskaliga vattenkraften har fått det allt mer kämpigt de senaste åren.

Den statliga utredningen SOU 2014:35 I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler vars slutbetänkande kom 2015, tar bland annat upp ett förslag om omprövning av vattenverksamhetstillstånd för Sveriges nära 2 000 vattenkraftverk som har tillstånd i enlighet med 1918 års vattenlag eller ännu äldre lagar i syfte att genomföra miljöförbättrande åtgärder.

Kristdemokraterna har hela tiden hävdade, att en sådan omprövning skulle resultera i mycket kostnadskrävande processer för de småskaliga vattenkraftverken. Att betala för något som per automatik inte leder till miljömässiga förbättringar, anser vi inte vore rimligt. Det handlar inte enbart om de negativa ekonomiska konsekvenserna för små välfungerande landsbygdsföretag om vattenkraften sätts ur spel. Det är oersättliga kulturarv som byggts upp av generationer i bygden som riskerar att gå förlorade om ägarna påtvingas oproportionerligt höga kostnader för fortsatt drift.

Det är värt att påpeka, att vissa av de befintliga vattenkraftverken eller dammarna inte heller är i aktiv drift, men kan vara värda att bevaras ur kulturminnessynpunkt från äldre kluster av småindustrier, något som Riksantikvarieämbetet arbetar med. Där behövs en särskild finansiering framöver, något som bör utredas.

I och med Energiöverenskommelsen förväntas regeringen och den påföljande genomförandegruppen ta tag i den här problematiken då formuleringen ”Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men där prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträvade miljönyttan” finns med och därmed ska följas upp, vilket är på väg att ske, då en departementspromemoria, Vattenmiljö och vattenkraft, varit ute på remiss under sommaren och ska tas tag i under hösten och vintern 2017/18 för en kommande proposition.

Länsstyrelsens uppgifter är bland annat att främja landsbygdsutveckling, miljö, kultur och samhällsplanering. Det är inte rimligt att ge stöd till landsbygdens näringsidkare genom landsbygdsprogrammet, för att sedan kräva miljöförbättrande åtgärder som kan leda till nedläggning av vattenkraftsanläggningarna och medföljande näringsverksamheter, så som har skett de senaste åren på många håll i landet.

Kristdemokraterna anser därför att länsstyrelsens uppgifter måste samordnas och konsekvensanalyser genomföras så att de givna uppgifterna inom myndigheterna harmonierar med varandra vad gäller den småskaliga vattenkraften.

Dessutom finns lokala och regionala ekonomiska aspekter på kraven om omprövning av tillstånd för småskalig vattenkraft som funnits på platsen i generationer. Om inte krävda åtgärder görs, på grund av brist på resurser hos ägarna, kommer vattenmiljön ändå att behöva åtgärdas enligt länsstyrelsernas krav. Vem som ska stå för kostnaden av de dyrbara investeringarna måste klargöras innan krav ställs på vattenkraftsägarna, vilket är på gång nu genom den planerade Vattenkraftens miljöfond, där de som ålagts åtgärder ska kunna söka medel efter att saken prövats.

Det står i Energiöverenskommelsen, att ”reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där våra vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst” och vidare att ”samtidigt ska vattenkraftsbranschen fullt ut finansiera de kostnader, för till exempel omprövning av verksamheter, som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Arbetet ska utgå ifrån den partsdiskuterade fondlösningen som Energimyndigheten och Hav- och vattenmyndigheten har haft.”

Kristdemokraterna välkomnar den positiva lösning som den storskaliga vattenkraftens ägare skapat i och med Vattenkraftens Miljöfond. I den har man lagt in medel för de småskaliga vattenkraftverken som anmält sig till den troligen kommande nationella prövningsplanen för de rättsliga processkostnaderna som uppstår för miljöförbättringar. Vattenkraftsägarna har en självrisk på 15 procent av miljöåtgärdsrelaterade kostnader samt de första fem procenten av produktionsförluster. Fonden kan hjälpa de vattenkraftsägare som redan drabbats hårt ekonomiskt retroaktivt genom ålägganden från den 1 januari 2016.

Det finns synpunkter på vattenförvaltningens organisation; där inte bara Länsstyrelserna runt om i landet är aktörer, det är även Havs- och Vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Kammarkollegiet med flera som har olika uppgifter på området.

Regeringen har tillsatt en utredning kring hur en bättre organisation kan vara utformad samt hur finansieringen av åtgärder ska säkerställas, något som Kristdemokraterna ser fram emot att ta del av.

4.2 Vindkraft

Vindkraft är den förnybara energikälla som ökar mest i världen. I Sverige producerade vindkraften 16,6 TWh 2015, vilket var rekord. Det motsvarar 10 procent av vår elproduktion. 2016 minskade produktionen något, till 15,4 TWh.

Under 2016 installerades 605 MW vindkraft och det finns nu totalt 6 422 MW fördelat på 3 335 verk i Sverige. Det visar den preliminära statistik över vindkraftens utbyggnad som Energimyndigheten sammanställt. Det län där flest vindkraftverk installerades förra året var Gävleborgs län med 162 MW.

I slutet av 2015 fanns 137 vindkraftverk under byggnation och 3 698 på land och 775 till havs under tillståndsprövning. De senaste årens utbyggnad visar på en i grunden stor potential, men på grund av de låga elpriserna har utbyggnaden av vindkraften för närvarande mer eller mindre stannat av. Oavsett så behöver tillståndsprövsprocessen för vindkraftsbolagen kortas för att bolagen ska ha en chans till lönsamhet. I dag är genomsnittstiden för tillståndsprövning cirka fem år och eventuella överklaganden kan göra att processen blir ännu längre.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket tog 2015 fram en vägledning för kommunerna om tillståndsprövning för vindkraftverk, med syftet att klargöra och korta processen, och den har nu utvärderats. Förslaget från myndigheterna är nu att kommunernas vetorätt, som oftast kommer mycket sent i processen, ska tas bort. Att ta bort vetorätten jämställer detta energislag med övriga, förutom kärnkraft.

Kristdemokraterna har förut tagit ställning för att kommunerna ska komma in tidigare med synpunkter på tillståndsprövningen så de aktörer som ska sätta upp vindkraftverken vet om det är lönt att fortsätta arbetet i området eller inte.

Genom Energiöverenskommelsen ska anslutningsavgifterna för havsbaserad vindkraft utredas, för att om möjligt kunna jämställa vindkraft till land och till havs.

4.3 Torv

Runt en fjärdedel av Sveriges landyta är täckt av torv, till större delen dock endast i tunna lager. Torv bildas genom ofullständig nedbrytning av bl.a. vitmossor i fuktiga och syrefattiga miljöer. Det innebär en stor inlagring av kol. Torven nybildas endast långsamt, under tusentals år.

Naturvårdsverket redovisade 2016 ett regeringsuppdrag om torvutvinningens miljö- och climateffekter. Där slås fast att torv verkligen är ett fossilt bränsle och att torvutvinning bidrar till ökade utsläpp av växthusgaser.

Torvproducenter och biobränsleförespråkare har försökt få torv klassificerat som ett biobränsle. Inom EU:s system för utsläppshandel och enligt FN:s klimatpanel IPCC är det dock klassat som ett fossilt bränsle. Men inom det svenska elcertifikatssystemet behandlas torv fortfarande som förnybart. Torven är i Sverige också befriad från energi- och koldioxidskatt. Det anser inte Kristdemokraterna är försvarbart längre, med tanke på nya forskningsresultat kring torvens miljöpåverkan.

I energisammanhang används torv framför allt för industriell värme- och elproduktion. Gas, olja, torv och kol ingår, med ett geologiskt definitionssätt, i begreppet geoenergi. Torv bildas i processer som huvudsakligen är biologiska men i internationella klimatkonventioner räknas dock utsläppen från torvdelning som ett fossilt bränsle även om det nybildas betydligt snabbare än kol, olja och naturgas.

Torvförbränningen ökade 2016 för första gången sedan 2008. Ökningen var på 7 000 ton oljeekvivalenter, toe, eller 6 procent, från 115 000 toe till 122 000 toe. Torvens andel av den totala energitillförseln i Sverige var 0,2 procent år 2016. Importen av torv minskade under 2016 med 33 procent. Importen består främst av energitorv. Exporten ökade med 24 procent och består mest av odlingsstorv.

Av miljö- och klimatskäl styrs numera torvutvinningen mot dikade torvmarker, dels dikad skogs- och jordbruksmark, dels äldre nu nedlagda täkter. Även om torvbrytningen har ganska liten omfattning i Sverige i förhållande till tillgången, slår Naturvårdsverket fast i sin rapport att den bidrar till ökade utsläpp av växthusgaser och enligt en bedömning från SLU med en sådan betydande mängd som en femtedel av landets totala utsläpp.

Om torvtäkterna efterbehandlas på ett bra sätt kan den negativa klimatpåverkan från brytningen minskas. Det effektivaste motmedlet mot ytterligare nedbrytning av torv på utdikade marker är att fylla igen dikena och ställa marken under vatten igen. Då upphör nedbrytningen av torven och därmed utsläppen av växthusgaser

Torv är ett energilag som i dag varken beskattas med koldioxid- eller med energiskatt. Utsläpp av koldioxid från torvförbränning rapporteras till FN som ett fossilt bränsle, och när torv eldas i större kraftvärmeverk inom EU måste de inneha utsläppsrätter. Aktuella studier visar att torv ur växthusgassynpunkt motsvarar fossila bränslen i ett tidsperspektiv upp till några hundra år. Vi anser därför att befrielsen från koldioxidskatt för torv bör tas bort, vilket genererar skatteintäkter på 450 miljoner kronor, 443 miljoner kronor och 442 miljoner kronor för åren 2018–2020.

4.4 Kärnkraft

Kärnkraften är en viktig del av basen i Sveriges elproduktion och genererade 61 TW förra året. Det motsvarar cirka 40 procent av Sveriges totala elproduktion. För att möta framtidens utmaningar med minskade koldioxidutsläpp och stärkt konkurrenskraft kan vi inte bortse från kärnkraften, som är en i huvudsak koldioxidneutral energikälla.

De existerande kärnkraftverken beräknas ha en livslängd på omkring 60 år och flera av dessa kommer att fasas ut om 15–20 år. Nya säkrare kärnkraftsreaktorer är något som bland annat Finland och senast Storbritannien valt att satsa på, som en förutsättning för att behålla den elintensiva industrins konkurrenskraft utan att ersätta dagens elproduktion med fossilbaserad produktion.

Kristdemokraterna anser att det i och med Energiöverenskommelsen är viktigt att satsa på inhemsk forskning inom såväl förnybar energi som kärnteknik för att trygga vår framtida energiförsörjning, med goda förutsättningar att möta Sveriges framtida energibehov. Kan befintliga kärnkraftsreaktorer förnyas och förbättras för en förlängd livstid på ett sätt som är ekonomiskt försvarbart, kan det vara goda investeringar i forskning och utveckling. Oavsett behövs en kompetensförsörjning av dem som fortsatt ska arbeta inom området.

Energiforskningspropositionen som kom under 2017, innehöll tyvärr ingenting om kärnforskning i Sverige. Däremot pågår kärnforskning i Europa, som finansieras genom fleråriga ramprogram inom EU. Euratoms program för verksamhet inom området forskning och utbildning på kärnenergiområdet kompletterar Horisont 2020, EU:s ramprogram för forskning och innovation, men kvarstår som åtskilt från ramprogrammet. Under perioden 2014–2018 uppgår anslagen till Euratoms program till 1 608 miljoner euro, fördelade på särskilda program: ett för indirekt verksamhet med

fusionsenergiforskning (728 miljoner euro), ett för kärnklyvning och strålskydd (315 miljoner euro) och ett för direkt verksamhet utförd av kommissionens gemensamma forskningscentrum (Joint Research Centre, JRC) (559 miljoner euro).

Med dagens låga elpriser och ändrade marknadsförutsättningar är det viktigt att kärnkraften ges goda förutsättningar för sin elproduktion. För Kristdemokraterna är det väsentligt att energiförsörjningen tryggas genom förnybara energikällor innan politiska beslut tas som kan få omfattande konsekvenser för kärnkraftens framtid och därmed Sveriges energiförsörjning. Därför var det viktigt att få beslut om att effektskatten ska avvecklas, vilket sker i två steg, varav det första gjordes den 1 juli 2017 och det andra kommer att göras den 1 januari 2018. Samtidigt som det också kunde understrykas att avvecklingslagen är avskaffad och inte kommer att återinföras.

Energiöverenskommelsen har också bidragit till att Strålsäkerhetsmyndigheten i samråd med Riksgälden, utifrån de nya förutsättningarna för kärnkraften, ska utreda behovet av förändringar av driftstider i kärnavfallsfonden. Principen ska alltså vara att kostnaderna för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall ska täckas av dem som genererat avfallet. Staten ska varken betala för avveckling eller slutförvar. Placeringsreglementet i kärnavfallsfonden ska förändras så att placeringsmöjligheterna utökas från och med starten på nästa treårsperiod 2018.

4.5 Solenergi

Solenergi är en viktig klimatsmart del i vårt energisystem. Svensk solenergiforskning är mycket framstående, och solenergin har en stor utvecklingspotential i Sverige.

Solcellsmarknaden fortsätter att växa och den totala installerade solcellseffekten i Sverige ökade med 60 procent under 2015, enligt Svensk solenergi.

En av anledningarna till ökningen kan vara den skattereduktion som infördes under 2015. Skattereduktionen innebär att mikroproducenter som matar ut ett visst överskott av el får 60 öre extra per kilowattimme utöver den ersättning de får från sitt elbolag när de säljer sin solel.

I hela riket anges att 140 862 kW var installerat i 10 352 anläggningar vid utgången av 2016, vilket motsvarar 14,1 W per invånare. 87 procent av anläggningarna har en installerad effekt på mindre än 20 kW och de svarar för 52 procent av den totala installerade effekten.

Det finns tre delar i begreppet solenergi – värme, el och kyla. Energimyndighetens strategi för solenergi i Sverige kom hösten 2016. Målbilden för solel visar på tre utbyggnadsfaser för solelproduktion. I målbilden finns året 2022 inlagt som nedslagsår i närtid, baserat på att det är ett lämpligt antal år framåt i tiden från det att strategin beslutats. Dessutom finns år 2040 inlagt som nedslagsår, vilket överensstämmer med målåret för energiöverenskommelsen. De tre olika utbyggnadsfaserna är etablering, expansion och fortsatt kommersiell utbyggnad.

Produktionsstöd, som elcertifikatssystemet, måste dock på sikt utvecklas för att i högre grad understödja nya tekniker anser, Kristdemokraterna, till exempel på solenergiområdet, och i lägre grad gynna mogen teknik på till exempel vindkraft.

4.6 Energigas

4.6.1 Naturgas

Naturgas är den största energigasen i Sverige och kommer i en ledning från Danmark. Det är en gasblandning som till största delen består av metan. Det är ett effektivt bränsle med mycket låga utsläpp av svavel, kväveoxider, tungmetaller och partiklar. Naturgas släpper ut 25 procent mindre koldioxid jämfört med olja och 40 procent mindre jämfört med kol. En stor del av naturgasen används inom industrin men är också viktig vid produktion av el och fjärrvärme. Dock är infrastrukturen för naturgasnätet tämligen begränsad, vilket gör att den inte svarar för mer än cirka 3 procent av energitillförseln i landet.

Under 2016 användes naturgasen i Sverige till 52 procent av industrin som processbränsle, 32 procent till kraft- och fjärrvärme, 13 procent till övriga näringar och endast tre procent till bostäder.

Energisystemen i de nordiska och europeiska länderna blir allt mer sammanbundna, och olika energislag kompletterar varandra utifrån lokala och regionala förhållanden. Naturgasen kan som ett led i utvecklingen ersätta stora delar av den europeiska användningen av olja och kol. Den ryska naturgasen svarar för ungefär 40 procent av världens samlade naturgasreserver och har lett till en bidragsställning gentemot Ryssland ifråga om efterfrågan på naturgas. Ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv är det därför av stor vikt att infrastrukturen och produktionen av energi i EU-länderna fungerar väl på egen hand.

Kristdemokraterna säger nej till byggandet av Nord Stream 2 med tanke på den politiska utvecklingen i Ryssland. Nord Stream, vilken sträcker sig mellan Viborg i Ryssland och Greifswald i Tyskland byggdes på initiativ av Ryssland och Tyskland, och första delen stod klar 2012.

När den första Nord Stream-ledningen byggdes hade inte Ryssland invaderat ett annat europeiskt land. Rysslands annektering av Krimhalvön, som enligt internationell rätt tillhör Ukraina, borde leda till en annan slutsats än att ledningen ska byggas.

Annekteringen av Krim har medfört att EU infört långtgående sanktioner mot Ryssland och vissa utvalda ryska nyckelpersoner. Att då tillåta ett europeiskt land att öppna upp ytterligare för en tämligen stor affärsmöjlighet för Ryssland, trots pågående sanktioner, vore minst sagt kontraproduktivt. Ökad rysk kontroll över gasleveranser till Europa ger landet ytterligare ett kraftfullt ekonomiskt och politiskt maktmedel.

Sveriges och Danmarks energiministrar har skrivit till EU-kommissionen, med resultatet att en övergripande bedömning ska göras av projektets rättsliga och energipolitiska konsekvenser i förhandlingar med Ryssland.

Att hamnen i Karlshamn ska nyttjas för transporter inom ramen för Nord Stream-projektet och dess underleverantörer är inte något som Kristdemokraterna har stöttat politiskt. Det ställer höga krav på säkerhet, något som regeringen anser sig kunna garantera.

En potentiell utökad marknad för naturgas i Sverige ligger huvudsakligen utefter en tänkt stamledning från Göteborg till Stockholm, med grenledningar till Mälardalen och Bergslagen som kan nyttjas för både naturgas och biogas. Ett regionalt gasnät som ansluts till en distributionsterminal och regionens producenter av biogas, skulle ge industrierna i närområdet möjlighet att köpa effektiv energi.

4.6.2 Biogas

Biogas är en förnybar energikälla som vid användning inte bidrar med några netto-utsläpp av koldioxid till atmosfären. Biogas produceras på många olika sätt, till exempel i rötningsanläggningar, deponier, förgasningsanläggningar eller genom Power to Gas (vindkraft och biogas). I dag facklas tyvärr en tiondel av biogasen bort, vilket är ett slöseri för alla dem som tror på användningen av biogas och som investerat i biogas-anläggningar för produktion av konkurrenskraftig och hållbar energi. För att också biogasen ska kunna utvecklas, krävs en infrastruktur för lagring och distribution.

Under 2015 gick 63 procent av biogasproduktionen till fordonsgas, och mer skulle kunna användas om produktionen kunde växa. Flygindustrin tittar mycket på utvecklingen av användande av biogas som ett förnybart bränslealternativ. Till detta krävs dock många producenter och substrat för biogasproduktion – som olika typer av avfall såsom avloppsslam, gödsel, källsorterat matavfall och avfall från slakteri- och livsmedelsindustrin. Energigrödor utgör en mycket liten del av den totala substratsammansättningen.

I Sverige återvinns också förhållandevis mycket hushållsavfall, biologisk återvinning. 2016 gick 757 480 ton hushållsavfall till biologisk återvinning – rötning eller kompostering. Det är en ökning med 4 procent jämfört med 2015. 76 kg hushållsavfall per person behandlades genom biologisk återvinning 2016. Biologisk återvinning utgör nu 16,2 procent av den totala mängden behandlat hushållsavfall.

Kristdemokraterna anser det vara av stor vikt att alla kommuner i Sverige kommer till skott med att källsortera sitt matavfall så de anläggningar som finns för rötning även i fortsättningen kan få underlag till biogasproduktion.

I Sverige finns separat insamling av källsorterat matavfall i 212 av 290 kommuner. Dessa kommuner har mer eller mindre utbyggda system för insamling, ett fåtal kommuner har endast insamling från storkök och restauranger. Flera kommuner står i startgroparna för att starta matavfallsinsamling, men arbetet har i stort gått långsamt under årens lopp.

4.7 Geotermisk energi

Geotermisk energi levererar ca 12 TWh förnybar energi årligen i Sverige och 71,6 TWh i världen, och är värme som hämtas från jordens inre och som bildas vid radioaktivt sönderfall av vissa tyngre grundämnen. I Sverige har geotermi hittills utnyttjats i begränsad omfattning. I Skåne har Lunds kommun haft ett system i gång sedan mitten av 1980-talet, och i dag försörjs fjärrvärmenätet till nära hälften med geotermisk energi.

Geotermisk energi passar utmärkt till framför allt storskaliga system knutna till fjärrvärmesystem. Man kan använda geotermi för både uppvärmning och elproduktion, beroende på den temperatur som grundvattnet har på det aktuella djupet i berggrunden.

Enligt SGU, Sveriges geologiska undersökning, bidrar inte förnybar geoenergi och geotermi i dag till elproduktionen i Sverige, eftersom systemen är så kallade lågtemperaturssystem. Men för att uppnå EU:s klimatmål med halverade utsläpp av växthusgaser från 1990 års nivå till år 2050 krävs ett ökat användande av förnybara energislag. Här bedömer SGU att geoenergin kan utgöra en viktig del, men en fortsatt utbyggnad måste ske på ett hållbart sätt, framför allt rörande samspelet med andra samhällsintressen som till exempel undermarksbyggnationer och grundvattenanvändning.

På våra breddgrader utgör uppvärmning en stor del av behovet, vilket gör förnybar geoenergi till en mycket lämplig energiform. Dessutom har förnybar geoenergi den fördelen att den inte är lokalt begränsad eftersom förutsättningar finns överallt i landet.

Det finns idag ett stort antal förnybara geoenergisystem i Sverige. Uppgifter om mellan 500 000 och 800 000 befintliga småskaliga anläggningar nämns i olika sammanhang. Genom borrhål kan energin utvinnas, antingen för uppvärmning eller för elproduktion. Den gratisenergi som är förnybar och finns inlagrad i berggrunden under fastigheter, gör att det drastiskt går att minska inköpen av producerad energi och därtill konkurransutsätta alternativen, vilket gynnar den fria marknaden.

I Karlskoga finns ett av Sveriges få företag inom området, och där finns önskemål om att sätta upp en demonstrationsanläggning för energiframställning i större skala, något som Naturvårdsverket gått in med medel för att undersöka. Det vore mycket värt att få fram en sådan anläggning till stöd för andra kommuners och andra länders önskan att hitta nya möjligheter för energiframställning.

Kristdemokraterna vill därför föra fram geoenergin som en del i landets utveckling till ett än mer hållbart energisystem.

5 Elcertifikatssystemet

Elcertifikatssystemet är ett marknadsbaserat stödsystem som ska öka produktionen av förnybar el på ett kostnadseffektivt sätt. Det har funnits i Sverige sedan 2003 och varit en stor framgång. 2017 slöt Sverige ett förnyat avtal med Norge om ett mål för elcertifikaten att förlängas och utökas med 18 TWh. De energikällor som har rätt att tilldelas elcertifikat är vindkraft, viss vattenkraft, vissa biobränslen, solenergi, geotermisk energi, vågenergi och torv i kraftvärmeverk. Tekniska justeringar ska dock kunna göras för att förbättra marknads funktion och för att öka tilltron till systemet.

På lång sikt anser Kristdemokraterna dock att subventioner ska riktas till introduktion av ny teknik och inte i evighet underhålla redan färdigutvecklad teknik. Generellt sett anser vi att subventioner bör riktas om från elbranschen till de sektorer som har högst klimatutsläpp. För Sveriges del handlar det i första hand om satsningar för lägre utsläpp i transportsektorn.

6 Skatter och avgifter på energiområdet

Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Det skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige. Energipolitiken tar sin utgångspunkt i att Sverige är tätt sammankopplat med sina grannländer i norra Europa och syftar till att hitta lösningar på utmaningar på den gemensamma elmarknaden. Energiöverenskommelsen mellan fem av riksdagens åtta partier har lagt grunden för den långsiktigheten.

6.1 Omsättningsgräns på mikroproduktion av el

Privatpersoner som egenproducerar förnybar el med hjälp av till exempel ett vindkraftverk eller solceller på taket har i dag möjlighet att sälja den el som blir över efter förbrukning. Överskottselen kan då säljas till elhandelsföretag eller elnätsföretag, och privatpersonen får då ersättning för detta. Vi kristdemokrater anser att detta är ett bra incitament i syfte att öka den förnybara elproduktionen.

Kristdemokraterna har tillsammans med övriga allianspartier infört den skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el som gäller sedan den 1 januari 2015. Den ersättning som betalas ut för mikroproduktionen av förnybar el är momspliktig, vilket innebär att den som säljer överskottselen måste vara momsregistrerad. Detta gör att det inte är lönsamt att bygga ut sitt solcellssystem mer än vad som täcker den egna förbrukningen.

Momsplikten slopades den 1 januari 2017 för dem som bedriver mikroproduktion av förnybar el och säljer sitt elöverskott, upp till 30 000 kr. Kristdemokraterna vill se en omsättningsgräns på 50 000 kr.

7. Osäkerhet inför framtiden

Osäkerheten kring energipolitiken framförs som ett stort problem av basindustrin. Även ökande energikostnader framförs som ett hot, även om energikostnaderna under den senaste tiden varit låga, speciellt i Sverige. Oron gäller särskilt stål- och skogsindustrierna som har hög energikonsumtion.

Basindustrin strävar efter ett stabilt system för elförsörjningen. Kristdemokraterna har bidragit till det genom att delta i den parlamentariskt tillsatta Energikommissionen med fokus på åren 2025–2050, som redovisade sitt arbete vid årsskiftet 2016/17, och genom att energiöverenskommelsen kommit till stånd.

7.1 Effektreserven

Under mycket kalla vinterdagar kan det tillfälligt uppstå situationer då elförbrukningen ser ut att överstiga produktionen av el. I dessa situationer räcker de planerade resurserna inte till utan Svenska kraftnät måste då ta reserver från den så kallade effektreserven som handlats upp i förväg. Den skapas genom att Svenska kraftnät ingår avtal med dels elproducenter om att ställa ytterligare produktionskapacitet till förfogande, dels elanvändare och elhandelsföretag om att de minskar elförbrukningen.

Effektreserven ska finnas tillgänglig mellan den 16 november och den 15 mars. En administrativ ersättning utges för varje timme som förbrukningsresursen finns tillgänglig i effektreserven och en fast ersättning för produktionsresurserna.

Kostnaderna för att använda effektreserven betalas av de balansansvariga företagen. Svenska kraftnät upphandlar effektreserven direkt med resurs- eller anläggningsägaren i en upphandling som sker årligen och där anbudet ska gälla minst 10 MW i ytterligare produktionskapacitet eller 5 MW i minskad elförbrukning i alla fyra elområdena.

Effektreserven har varit beräknad på att det finns tio kärnkraftsreaktorer i drift under ett antal år framöver. Det faktum att flera reaktorer nu kommer att läggas ned i förtid ökar effektreservens betydelse. I energiöverenskommelsen betonas att berörda myndigheter kontinuerligt ska följa utvecklingen på den svenska elmarknaden för att

analysera effektsituationen inklusive behovet av effektreserven. Vart fjärde år ska det göras en särskild sammanställning med slutsatser och förslag kring elmarknadens utveckling samt uppföljning av de energipolitiska målen.

7.2 Tillgång till el över hela landet

Sverige är ett till ytan stort land med många sjöar och kustområden samt två större öar av stor betydelse för besöksnäringen Öland och Gotland. Tillgången till el hela dygnet, hela året, kräver stabila elnät och förbindelser mellan fastlandet och öarna.

Gotland har väntat på en ny kabel från fastlandet under lång tid. Före sommaren 2017 kom beskedet från Svenska kraftnät att man inte anser det vara samhällsekonomiskt försvarbart att fullfölja löftet. Åsikten delas inte, föga förvånande, av befolkningen på Gotland, som anser sig ha lika stor rätt till en stabil elförsörjning som resten av landet.

Energimyndigheten har uttalat att ön ska bli helt självförsörjande på el, och att en elledning mellan ön och fastlandet inte kommer att behövas om 20 år. Havs- och landbaserad vindkraft, solkraft och biokraft samt spillvärme från industrierna på ön, ska medverka till en tillräcklig elproduktion för både vanliga konsumenter och företag. Under våren 2018 ska Energimyndigheten presentera en plan för hur Gotland ska bli en självständig elproducent, något som är positivt på lång sikt. Dock måste även tillgången till el de närmsta åren säkras för att Gotland ska fortsätta att vara en attraktiv ö för såväl bofasta som besökare, något som Kristdemokraterna vill att Energimyndigheten ser över.

7.3 Elnäten

Svenska kraftnät har ett stort pågående arbete med att utveckla de stora stamnäten i Sverige. Om fler ledningar kan läggas i marken istället för i luften, minskar risken för avbrott vid oväder och tunga snöfall.

Det finns cirka 160 lokala elnätsägare idag i Sverige och i och med detta har även säkerhetsaspekten kommit i dagen. Tillgången till el är väsentlig i vårt samhälle, och det kan gå enkelt att utsätta ett land för stora påfrestningar när varken it eller annan infrastruktur fungerar på grund av att elektriciteten inte fungerar.

Kristdemokraterna vill därför att Energimyndigheten och Svenska kraftnät ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runtom i Sverige, och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförutsedda händelser.

Kristdemokraterna har tidigare fört fram behovet av en cybersäkerhetsmyndighet, vilket även ovanstående skulle kunna inkluderas i.

8 Fossiloberoende fordonsflotta 2030

Den största utmaningen när det gäller att bryta Sveriges beroende av fossila bränslen är transportsektorn. Inrikestransporterna står för ungefär en tredjedel av Sveriges totala utsläpp. Energianvändningen i transportsektorn har på senare år minskat men fossila bränslen är fortfarande basen och stod för 88 procent av energianvändningen i

inrikestransporterna under 2014. Transportsektorn bidrar med den största nationella påverkan på klimatet och är den sektor som är mest importberoende av energiråvara.

Kristdemokraterna och övriga allianspartier genomförde under sin tid i regeringsställning en lång rad insatser för ett fossilfritt Sverige. I dag kan vi se resultaten av dessa. Vägtransporternas utsläpp minskar, nya bilars utsläpp har minskat rejält och andelen förnybara drivmedel har ökat kraftigt, inte minst HVO-drivmedel. Sverige är i dag det land i EU som har högst andel förnybar energi. Kristdemokraterna vill fortsätta arbetet med att stärka svensk miljö- och klimatpolitik.

Kristdemokraterna har också drivit frågan om att införa ett så kallat bonus–malus-system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillfället medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre skatt.

Allt handlar heller inte om bränsle, utan om hur bilen hanteras. Genom att minska antalet kallstarter som kräver en större åtgång på bränsle kan cirka 70 procent av de årliga utsläppen av kolmonoxid och kolväten minska. Även moderna bilar kan behöva ha extra utrustning som ger minskade utsläpp med enkla medel, som motorvärmare, vilket också skulle behöva utredas om det går att göra skattelättnader för.

För att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta år 2030 och ett klimatneutralt Sverige 2050 behövs därför fler politiska insatser för att påskynda omställningen till en fossilfri transportsektor och ett miljövänligare klimat. Fores 2030-sekretariatet, Sweco, Energiforsk, VTI och Energimyndigheten har under förra året gjort gemensam sak genom att skapa en strategisk innovationsagenda för att det ska finnas en konkret färdplan för hur målet ska nås.

8.1 Utbyggnad av laddinfrastruktur

Försäljningen av laddhybrider och elbilar har utvecklats mycket snabbt på senare år. Kristdemokraterna och övriga allianspartier investerade stora resurser i att bygga ut laddinfrastruktur under sin tid i regering. Sedan 2012 har antalet elbilar ökat från cirka 1 200 till 12 000 stycken i dag.

För att uppmuntra konsumenterna att köpa laddhybrider och elbilar är det viktigt att laddinfrastrukturen i Sverige utvecklas ytterligare. Det stora hindret för ökad andel elbilar i dag är osäkerheten som följer med den så kallade räckviddsångesten. Vi föreslår fortsatt stöd till investeringar i laddinfrastruktur. Stödet ska kunna ges till företag, bostadsrättsföreningar, privata och kommunala bostadsföretag samt kommuner runt om i landet och ska kunna användas till publikt tillgängliga laddstolpar för såväl snabbladdning som normalladdning.

Sverige behöver också driva på inom EU för att de standarder som finns idag för laddning av elbilar samordnas likt det system som planerats för laddning av mobiltelefoner.

Kristdemokraterna lägger därför 125 miljoner kronor per år under perioden 2018–2020 på utbyggd laddinfrastruktur. Vi menar att det är en viktig satsning för att nå målet om fossiloberoende fordonsflotta år 2030.

9. Energiåtgärder för både privata och offentliga verksamheter

Energi- och klimatrådgivning kan medverka till samhällsekonomisk effektivitet. Därför är det en del av Energimyndighetens uppdrag. I dag är också alla kommuner tvungna att erbjuda energirådgivning i kommunens regi. Vi anser inte att detta nödvändigtvis tillhör kommunens kompetensområde. Även om många kommuner har valt att samordna sig med andra kommuner så utgör kravet en påлага, som vi menar är orimlig.

Belysningsutmaningen är en nationell kraftsamling för att öka andelen energi-effektiva belysningslösningar i samhället. I Sverige riktar sig utmaningen till företag, regioner, kommuner, civilsamhället och statliga aktörer.

Genom att byta traditionell lysrörsbelysning till LED bidrar alla till ett bättre klimat, får en effektivare energianvändning och sparar pengar. Moderna belysningslösningar kan också leda till bättre ljuskvalitet, ökad trygghet och säkerhet samt bättre hälsa.

Tanken med Belysningsutmaningen är att så många verksamheter som möjligt ska ansluta sig och visa på konkreta åtgärder. Sedan utmaningen startade våren 2016 har inte så många gått med som man kunde tänkt sig. Argumenten för att byta belysning till mer energieffektiva alternativ borde i sig vara så goda att inte minst offentliga verksamheter genast borde se över lysrören i sina fastigheter.

Kristdemokraterna vill därför ge regeringen i uppdrag att uppmana de statliga verksamheterna att anta Belysningsutmaningen och gå före i arbetet för en mer ekonomisk och miljövänlig energianvändning.

10 Utvidga EU:s handelssystem med utsläppsrätter

EU:s mål för minskade växthusgasutsläpp och energieffektivisering spelar en central roll i arbetet mot miljöförstöring och klimatförändring. Kristdemokraterna har länge varit pådrivande för att utveckla handeln inom EU med utsläppsrätter (ETS – Emissions Trading System) som är ett kostnadseffektivt verktyg för att nå klimatmål. Vi anser att handelssystemet med utsläppsrätter bör utvidgas till att omfatta även den övriga transportsektorn samt andra samhällssektorer med stora utsläpp som ännu inte deltar i systemet.

De växthusgaser som i dag omfattas av ETS är koldioxid (CO₂), lustgas (N₂O) samt perfluorkolväten (PFC). I EU täcker ETS cirka 45 procent av de totala växthusgasutsläppen. För Sverige är motsvarande siffra cirka 37 procent. Kristdemokraterna anser att alla växthusgaser bör omfattas av EU:s handelssystem med utsläppsrätter.

11 Energisamarbetet i EU

Vi kristdemokrater vill att EU:s energipolitik ska vara tillväxtfrämjande och långsiktigt hållbar. För detta måste energiförbrukningen i unionen effektiviseras och moderniseras. Medlemsstaterna bär själva ansvaret för att trygga sin energiförsörjning, liksom för att effektivisera och modernisera sitt energitnyttjande. EU:s standarder och målsättningar spelar dock en viktig roll i att underlätta och uppmuntra frihandel med energi och bör därför utvecklas. På så sätt skulle det bli lättare för länder som Sverige, ett litet

exportberoende land med en i princip koldioxidfri elproduktion, att bidra till minskat kolkraftsberoende i till exempel Danmark, Tyskland och Polen genom stärkt leveranssäkerhet av klimatneutral el.

Kristdemokraterna ser därför mycket positivt på utvecklingen av energiunionen för att uppnå målen för en säker, hållbar, konkurrenskraftig och ekonomiskt överkomlig energi för EU och dess medborgare. Inte minst den ekonomiska aspekten behöver därför beaktas i det gemensamma arbetet, då begreppet ”energy poverty” etablerats i de länder inom EU där man haft och har finansiella problem och hög arbetslöshet. Det vi i Sverige och Norden vant oss vid de senaste åren, med låga elpriser, är det direkt motsatta i Grekland, Spanien och Portugal till exempel. Det finns ett direkt samband mellan trygg energiförsörjning och energifattigdom.

En trygg långsiktig energiförsörjning med balans mellan tillförsel och användning ökar förutsättningarna för att undvika att stora och plötsliga prisökningar uppkommer, vilket skulle kunna vara ett särskilt stort problem för hushåll med begränsade ekonomiska resurser.

Arbetet med att sammanlänka medlemsstaternas elnät måste därför fortsätta så att överföringskapaciteten stärks. Samtidigt bör EU underlätta för hushåll som producerar egen el, till exempel från sol och vindkraft, att med goda villkor kunna sälja in elen på nationella och unionsgemensamma elnät.

Att kunna garantera en effektiv, modern och hållbar energiförsörjning inom EU är dock inte enbart beroende av EU:s förmåga och vilja på energiområdet. Lika lite som Sverige är en ö i Europa, är EU det globalt. Det som sker i resten av världen, påverkar också EU och Sverige. Under senare år har det blivit tydligt hur sårbar den europeiska energisäkerheten kan bli då till exempel Ryssland försvårar eller helt stryker tillförseln av vissa råvaror och energislag till EU. En sådan beroendeställning äventyrar inte enbart vår energiförsörjning och energisäkerhet, utan också våra säkerhetspolitiska intressen. Därför bör EU uppmuntra medlemsstaternas egen utvinning, förädling och produktion av råvaror och förnybara energislag i syfte att undvika en sådan beroendeställning

12 Öka Sv.eriges klimatbistånd till utvecklingsländer

Människans utsläpp av växthusgaser i atmosfären är en av vår tids största politiska utmaningar. Samarbete över gränserna är avgörande om en oacceptabel global temperaturökning ska kunna undvikas. När jordens medeltemperatur ökar drabbas utvecklingsländerna särskilt hårt av torka, jorderosion, översvämningar, parasiter och tropiska sjukdomar.

Vi har ett moraliskt ansvar att hjälpa och stötta de fattiga länderna på väg mot en hållbar utveckling. Den gröna klimatfonden (GCF) startades för att hjälpa utvecklingsländer att utvecklas på ett hållbart sätt. Av fondens medel ska 50 procent användas för anpassningsåtgärder och 50 procent till åtgärder för utsläppsminskning.

Minst 50 procent av andelen som går till anpassningsåtgärder ska gå till små östater, de minst utvecklade länderna och Afrika, och resten till övriga utvecklingsländer. Det krävs att de rikare länderna prioriterar att sätta in medel till fonden för att utvecklingsländerna skall kunna bidra till de gemensamt överenskomna klimatmålen.

12.1 FN:s globala hållbarhetsmål

Agenda 2030 – de av FN antagna målen för global utveckling – handlar det sjunde av de 17 målen om ”Hållbar energi för alla” vilket innebär att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad.

Efterfrågan på energi väntas enligt International Energy Agency öka med 37 procent till 2040. Samtidigt lever en stor del av jordens befolkning utan tillgång till el och en än större andel har endast träkol som energiresurs för matlagning, vilket är ett stort miljö- och hälsoproblem, framförallt för kvinnor och flickor. Avsaknaden av el och hälso- och miljömässigt hållbara bränslen är en stor utmaning för fattigdomsbekämpning.

Senast 2030 ska bland annat infrastrukturen byggas ut och tekniken uppgraderas, för att leverera moderna och hållbara energitjänster till alla i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Penilla Gunther (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Aron Modig (KD)

Caroline Szyber (KD)

Robert Halef (KD)

Désirée Pethrus (KD)

Larry Söder (KD)